

результатами державного фінансового аудиту ключовими суб'єктами державного фінансового контролю;

– наявність обмежень в частині функцій суб'єктів державного фінансового контролю, зокрема, Рахункової палати України при здійсненні державного фінансового аудиту, а також в частині реалізації результатів аудиту ефективності;

– необхідність нагального та детального вивчення зарубіжної практики і досвіду здійснення державного фінансового аудиту з подальшою імплементацією алгоритмів та механізмів здійснення, напрямів удосконалення організаційно-методичного забезпечення державного фінансового аудиту.

Підтримуємо позицію О.Л. Ткач, що “система державного фінансового аудиту в Україні не забезпечує належного рівня виконання державою своїх повноважень у частині здійснення контролю за формуванням, розподілом і використанням державних коштів. Такий стан справ приводить до зростання кількості й обсягів фінансових правопорушень, а отже – до розкрадання державних коштів” [3, с. 208]. Тому, усунення вищезазначених недоліків та проблемних питань розвитку державного фінансового аудиту сприятиме розвитку України як демократичної держави, збереженню державної власності та активів, а також підвищенню ефективності та якості виконання функцій основними суб'єктами державного фінансового контролю. Подолання вищенаведених проблем нормального функціонування системи державного фінансового аудиту в Україні, повинно базуватися на послідовному та комплексному виконанні системи заходів та дій, спрямованих на побудову логічної та дієвої моделі державного фінансового аудиту, з урахуванням потреб національної економіки.

Список використаних джерел

1. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: закон України 26 січня 1993 року № 2939-ХІІ (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text>

2. Процун К. С. Державний фінансовий аудит в Україні: теоретичні основи становлення і розвитку // ВІСНИК ЖДТУ. 2011. № 4 (58). С.121-123.

3. Ткач О. Л. Сучасні проблеми розвитку державного фінансового аудиту в Україні // Науковий погляд: економіка та управління. 2018. № 1. С. 206-210.

*Пантелєєв Володимир Павлович,
доктор економічних наук, професор,
приватний підприємець*

РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ ЗАСТОСУВАННЯ ESG-ФАКТОРІВ

Зміст ESG. Початок ХХІ сторіччя зумовив певні виклики, рівнозначною відповіддю на ці виклики став пошук нових підходів, категорій, які б змогли дати надійні інструменти адекватних рішень щодо викликів. Йдеться про забезпечення стійкого розвитку суспільства, адекватного стійкому розвитку

зовнішнього та внутрішнього середовища. Одним із важливих чинників розвитку у даному напрямку вважається ESG – це інтегроване екологічне, соціальне та корпоративне управління (англ. *Environmental, Social and corporate Governance, ESG*).

Нормативна база та регуляторне поле. У 2006 р. ООН та консорціум інституціональних інвесторів розробили *Принципи відповідального інвестування (PRI, Principles of Responsible Investment)* для підтримки залучених інвесторів, в тому числі в тому, щоб включити питання ESG в їх практику прийняття інвестиційних рішень. У 2011 році була сформована *Рада по стандартах фінансової звітності щодо стійкого розвитку (SASB, Sustainability Accounting Standards Board)* для розробки стандартів бухгалтерського обліку про стійкість для компаній, які розкривають суттєву інформацію про ESG. Щоб допомогти навчанню інвесторів, Інститут сертифікованих фінансових аналітиків CFA опублікував керівництво *«ESG вопросы в инвестировании: руководство для специалистов по инвестированию»* у листопаді 2015 року. Регламент Європейського союзу за інформацією про сталий розвиток. Розкриття інформації (англ. SFDR). Цей регламент встановлює три категорії інвестиційних фондів в залежності від ступеня їх участі у вирішенні ESG-питань. У Проекті Практичного керівництва по МСФЗ ED / 2021/6 «Коментарі керівництва», який переглядає IFRS PS 1 «Коментарі керівництва» від 2010 року. Рада бачить коментарі керівництва підходящим місцем для інформації про питання ESG, які істотні для інвесторів і кредиторів. Також ясно, що Рада передбачає застосування переглянутого PS в поєднанні, наприклад, з вимогами і керівництвом по екологічній стійкості. З точки зору економіки (менеджменту, управління) ESG має тісний зв'язок із управлінням корпораціями, управлінням портфелем, корпоративним аналізом тощо; зазначається підвищений інтерес до стійких інвестицій на фінансових ринках, значно зростає обсяг стійкого інвестування/ ESG-інвестування. Повна відповідність або високий ступінь відповідності визнаним критеріям сталого розвитку та є важливим чинником відносних переваг корпорації; такі корпорації будуть перебувати у найвигіднішому стані на ринку.

У сучасному світі ESG-чинники стали *Lingua franca* Лінгва франка (італ. *lingua franca* «франкська мова») — мова або діалект, який систематично використовується для комунікації між особами, рідними мовами яких є інші. Йдеться про нову концепцію управління. ESG-питання постійно знаходяться у назвах рубрик періодичних видань, наукових працях, об'явах рекламних/консалтингових агенцій тощо.

ESG-фактори в інвестиційному аналізі. Суттєвість ESG-факторів в інвестиційному аналізі, зокрема, екологічних і соціальних факторів, часто значно відрізняється для різних секторів. ESG-фактор вважається істотним, коли він впливає на довгострокову бізнес-модель компанії.

Краща світова практика менеджменту включає: розгляд ESG-факторів в звітах про інвестиційну політику; інтеграцію ESG-факторів в оцінку ризику або прибутковості інвестицій; а також використання ESG-міркувань в якості визначальних чинників при відборі інвестицій, які мають еквівалентні економічні вигоди, наприклад, для пенсійної програми.

Екологічні та соціальні фактори разом із факторами корпоративного управління використовуються інвесторами в відповідних екологічних і соціальних цілях. В рамках вивчення корпоративних фінансів розглядається термінологія ESG, підходи до реалізації ESG, а також стимулятори росту ESG в інвестиційному процесі.

Тематичне інвестування (англ. 'Thematic investment') - це інвестиції в теми або активи, пов'язані з особливими ESG-факторами, такі як чиста енергія, зелені технології або стійке сільське господарство. Цей підхід часто ґрунтується на потребах, що впливають з економічних або соціальних тенденцій. Дві загальнопоширені тенденції, пов'язані з ESG, - це попит на енергію і воду, а також наявність альтернативних джерел цих ресурсів. Глобальний економічний розвиток підвищив попит на енергетику, що разом із зростанням викидів вуглецю по загальноприйнятій думці може негативно вплинути на клімат Землі.

Питання. Практика розгляду ESG-факторів розвивалася повільно. Існує велика кількість екологічних і соціальних питань, а визначення того, які фактори можуть вплинути на результати компанії, є непростим завданням. Проблеми, що впливають на використання екологічної та соціальної інформації в інвестиційному процесі, включають дефіцит природних ресурсів, зміну клімату, глобальні економічні та демографічні тенденції та соціальну еволюцію. Хоча ESG-фактори раніше розцінювалися як нематеріальні або якісні дані, переосмислення ідентифікації та аналізу таких чинників, а також збільшення розкриття корпоративної інформації, привели до все більш кількісним даним. Термін SRI (соціально відповідальні інвестиції) став включати в себе інвестиційні цілі, які сприяють реалізації позитивних соціальних цілей, часто інвестування в компанії зі сприятливими екологічними або соціальними профілями. Підходи до застосування ESG-факторів в інвестиційному процесі варіюють від підходів, заснованих на (кількісних) значеннях до підходів, заснованих на цінностях (моральних і етичних). Ще один фактор, який підтримує зростання ESG, полягає в прийнятті інвесторами більш складних поглядів на стійке зростання та його вплив на інвестиційні показники. Оскільки на карту поставлена довгострокова ефективність їх фондів і інтереси їх бенефіціарів, деякі власники прагнуть позитивно впливати на те, як компанії ведуть бізнес, щоб мінімізувати витрати, пов'язані з ESG. Інституційні інвестори, які дотримуються філософії загальносвітових власників, вважають, що стійке глобальне економічне зростання необхідне для успішних інвестиційних показників.

Наглядний орган кожної країни Європи вирішує, які зобов'язання вона має на увазі, щоб бути «статтею 8» або «статтею 9» SFDR, так що вони не повинні бути однаковими, наприклад, в Іспанії і в інших країнах.

Регулятор фондового ринку в кожній країні Європи вирішує, який відсоток базових інвестицій інвестиційний фонд повинен мати у своєму портфелі, щоб він був світло-зеленим або темно-зеленим. Експерти, вважають, що регулювання стане фундаментальним поштовхом для вкорінення стійких інвестицій в Іспанії.

Проблеми обліку та звітності. Намагання корпорацій України відповідати запитам стейкхолдерів за вимогами ESG-факторів обумовлює формування та розкриття інформації про всі сфери діяльності, тобто, замість підготовки окремої «традиційної» фінансової звітності та нефінансової звітності корпорацій зараз формується корпоративна звітність. Дослідникам бачиться перспективним ф'южн (злиття, синтез) звітності соціальної, екологічної та звітності з управління корпорації у єдиний масив інформації.

Для забезпечення належної інформації потребує на оновлення «класичні» елементи методу бухгалтерського обліку (документування, інвентаризація, оцінка, калькулювання, бухгалтерські рахунки, подвійний запис, баланс, бухгалтерська звітність) та поява нових елементів та об'єктів, які враховують широке коло ризиків, визначення вартості підприємства, яка буде залежати від розкриття інформації про соціальні, екологічні та управлінські аспекти діяльності корпорацій, появи нових об'єктів бухгалтерського обліку; оцінка вартості корпорації, яку генерують або складають ESG-фактори тощо.

Передбачається розвиток методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності, розробка та застосування Міжнародних/національних стандартів корпоративної звітності сталого розвитку тощо. Підтвердження достовірності ESG-звітності з боку внутрішнього аудиту корпорацій та незалежного аудиту стануть ключовим елементом формування ESG-звітності. Доречно використовувати відомі пропозиції щодо звітності про стійкий розвиток, концепцію інтегрованої звітності, форми 10-k, Звіту про управління тощо; потрібний узагальнений досвід позитивної практики використання норм (стандартів, критеріїв) ESG, інформаційного забезпечення, внутрішнього корпоративного звітування, підготовки зовнішньої звітності, внутрішнього та зовнішнього контролю тощо із соціального, екологічного та управлінського напрямів ESG.

При реалізації функціоналу ESG-факторів в Україні, на думку дослідників, йдеться про нову парадигму бухгалтерського обліку — систему обліку сталого розвитку, визначальною ознакою якої є формування та реалізація нової філософії поглядів на сутність і характер змін, що відбуваються у глобальному економічному середовищі, національних економічних системах. Однією із стандартизованих технологічних платформ, які можуть використовуватися для інтегрованої звітності, є XBRL (Extensible Business Reporting Language), яка покращує способи створення, обробки, розподілу та аналізу інформації завдяки стандартизованому набору визначень, маркувань, розрахунків, посилань і контекстів, що застосовуються до індивідуальних цифрових і текстових даних. Подальші наукові дослідження доцільно проводити щодо розкриття та удосконалення організаційних і методичних інструментів у сучасній обліковій системі, які якнайбільш оптимально відповідають актуальним інформаційним запитам та формату ESG-звітності, якісний контент якої можна визнавати як один з методів верифікації сталого розвитку сучасного ефективного бізнесу [1, с.563-564].

Для найбільш повного розкриття інформації про соціальну, економічну та екологічну сфери діяльності компаній та створення системного бачення траєкторії її розвитку, ризиків та ефективності використання поряд з

виробничим і фінансовим людського та природного капіталів потребують уточнення та чіткого окреслення методики формування та розкриття інформації про індикатори соціальної справедливості, захисту прав людини, розвитку людського капіталу, досягнення цілей корпоративної стратегії тощо на основі системного підходу та концепції сталого розвитку (чинник складності інновації) [2, с.119].

Запровадження ESG-факторів доречно розглядати як інноваційний елемент корпоративного управління.

Список використаних джерел

1. Кундря-Висоцька О. П. Демко І. І. Екологічна, соціальна та управлінська (ESG) інформація в обліковій системі як інструмент верифікації концепції сталого розвитку, с. 554-565. Режим доступу:

https://www.researchgate.net/publication/343954229_ENVIRONMENTAL_SOCIAL_AND_MANAGEMENT_ASG_INFORMATION_IN_ACCOUNTING_SYSTEMS_AS_A_TOOL_FOR_VERIFYING_THE_CONCEPT_OF_SUSTAINABLE_DEVELOPMENT/fulltext/5f49ada792851c6cfd6c383/ENVIRONMENTAL-SOCIAL-AND-MANAGEMENT-ASG-INFO-RMATION-IN-ACCOUNTING-SYSTEMS-AS-A-TOOL-FOR-VERIFYING-THE-CONCEPT-OF-SUSTAINABLE-DEVELOPMENT.pdf

2. Васильєва Т. А., Макаренко І. О. Сучасні інновації в складанні та наданні корпоративної звітності// Маркетинг і менеджмент інновацій. 2017. № 1. С. 115-125. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mimi_2017_1_12.

Пилипенко Олексій Іванович,

доктор економічних наук,

професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування,

декан обліково-статистичного факультету,

Національна академія статистики, обліку та аудиту

ОЦІНКА ІНСТРУМЕНТІВ ПОЗИКОВОГО ФІНАНСУВАННЯ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Ринок похідних цінних паперів є динамічним сегментом фондового ринку, що виступає важливим джерелом нарощування капіталу. Якщо на початку 90-х років ХХ ст. практично ніхто в Україні не знав, що таке похідні інструменти, то з 2005 року темпи розвитку цього ринку є стрімкими, у зв'язку з чим ринок деривативів виконує роль індикатора стану і перспектив змін національної економіки. Цим обумовлена актуальність пошуку можливостей удосконалення бухгалтерського обліку та оцінки деривативів, зокрема за МСФЗ, для досягнення економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Вчений Л. Примостка визначає поняття ринку похідних цінних паперів наступним чином: сукупність економічних відносин щодо перерозподілу (трансферту) ризиків, які виникають у процесі обміну фінансовими інструментами